

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
СТОМАТОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра хірургічної стоматології та клінічних дисциплін

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан стоматологічного факультету
проф. Євген КОСТЕНКО
«29» вересня 2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

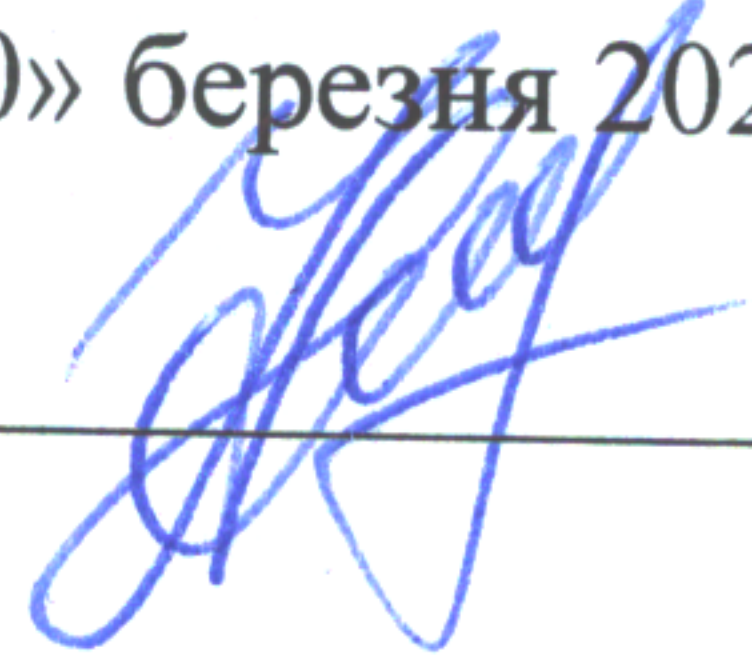
ПРОПЕДЕВТИКА ВНУТРІШНЬОЇ МЕДИЦИНИ

Рівень вищої освіти	другий(магістерський)
Галузь знань	22 Охорона здоров'я
Спеціальність	221 Стоматологія
Освітня програма	Стоматологія
Статус дисципліни	обов'язкова (ОК 17)
Мова навчання	українська, англійська

Робоча програма навчальної дисципліни «Пропедевтика внутрішньої медицини» для здобувачів вищої освіти галузі знань 22 Охорона здоров'я спеціальності 221 Стоматологія освітньої програми Стоматологія.

Розробники: Дуло Олена Анатоліївна, к.мед.н., доцент.

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри хірургічної стоматології та клінічних дисциплін протокол №10 від «10» березня 2023 р.

Завідувач кафедри доц. Гема-Багіна Н.М.

Схвалено науково-методичною комісією стоматологічного факультету протокол №8 від «21» березня 2023 р.

Голова науково-методичної комісії стоматологічного факультету

проф. Клітинська О.В.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 3	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 90	2-й	-
Кількість модулів – 2	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 3	3-й	-
	Лекції:	
	16	-
	Практичні (семінарські):	
	24	-
Вид підсумкового контролю: залік	Лабораторні:	
	-	-
Форма підсумкового контролю: усна	Самостійна робота:	
	50	-

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення навчальної дисципліни «Пропедевтика внутрішньої медицини» - є набуття кожним студентом конкретних знань з пропедевтики внутрішньої медицини, необхідних для опитування та фізикального обстеження хворих, аналізу їх результатів в клініці внутрішніх хвороб; аналізу результатів основних лабораторних та інструментальних методів дослідження; визначення провідних симптомів у клініці внутрішніх хвороб.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

Інтегральна компетентність (ІК): здатність розв'язувати типові та складні спеціалізовані задачі і проблеми в галузі охорони здоров'я за спеціальністю «Стоматологія», у професійній діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень або здійснення інновацій та характеризується комплексністю та невизначеністю умов та вимог.

Загальні компетентності (ЗК):

- Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу (ЗК-1).
- Знання та розуміння предметної області. та розуміння професійної діяльності (ЗК-2).
- Здатність застосовувати знання у практичній діяльності (ЗК-3).
- Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово (ЗК-4).
- Здатність спілкуватися англійською мовою (ЗК-5).
- Мати навички використання інформаційних комунікаційних технологій (ЗК-6).
- Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел (ЗК-7). Здатність до адаптації та дії в новій ситуації (ЗК-8).
- Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми (ЗК-9).
- Здатність бути критичним і самокритичним (ЗК-10).
- Здатність працювати в команді (ЗК-11).
- Здатність діяти соціально відповідально та свідомо (ЗК-13).
- Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні (ЗК-14).

Фахові компетентності спеціальності (ФК):

- Спроможність збирати медичну інформацію про пацієнта і аналізувати клінічні дані (ФК-1).
- Спроможність інтерпретувати результат лабораторних та інструментальних досліджень (ФК-2).
- Спроможність діагностувати: визначати попередній, клінічний, остаточний, супутній діагноз, невідкладні стани (ФК-3).
- Спроможність визначати тактику ведення пацієнтів із захворюваннями органів і тканин ротової порожнини та щелепно-лицевої області з супутніми соматичними захворюваннями (ФК-7).
- Спроможність виконувати медичні та стоматологічні маніпуляції (ФК-8).
- Спроможність ведення нормативної медичної документації (ФК-14).
- Опрацювання державної, соціальної та медичної інформації (ФК-15).

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «Пропедевтика внутрішньої медицини» є опанування таких навчальних дисциплін (НД) освітньої програми (ОП):

ОК 4 Латинська мова та медична термінологія

ОК 7 Загальна та оральна біологія

ОК 10 Біологічна та біоорганічна хімія

ОК 12 Анатомія людини

ОК 13 Гістологія, цитологія та ембріологія

ОК 14 Фізіологія
 ОК 15 Мікробіологія, вірусологія та імунологія
 ОК 16 Клінічна анатомія та оперативна хірургія
 ОК 18 Гігієна та екологія

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми, вивчення навчальної дисципліни «Пропедевтика внутрішньої медицини», повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Збирати інформацію про загальний стан пацієнта, оцінювати психомоторний та фізичний розвиток пацієнта, стан органів щелепно-лицевої ділянки, на підставі результатів лабораторних та інструментальних досліджень оцінювати інформацію щодо діагнозу.	ПРН 2
Призначати та аналізувати додаткові (обов'язкові та за вибором) методи обстеження (лабораторні, рентгенологічні, функціональні та/або інструментальні), пацієнтів із захворюваннями органів і тканин ротової порожнини і щелепно-лицевої ділянки.	ПРН 3
Визначати остаточний клінічний діагноз, дотримуючись відповідних етичних і юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення та логічного аналізу отриманих суб'єктивних і об'єктивних даних клінічного, додаткового обстеження, проведення диференційної діагностики під контролем лікаря-керівника в умовах лікувальної установи.	ПРН 4
Встановлювати діагноз невідкладних станів за будь-яких обставин (вдома, на вулиці, у лікувальній установі), в умовах надзвичайної ситуації, воєнного стану, обмеження інформації та часу.	ПРН 5
Визначити тактику ведення стоматологічного хворого за соматичної патології шляхом прийняття обґрунтованого рішення за існуючими алгоритмами та стандартними схемами.	ПРН 10
Аналізувати та оцінювати державну, соціальну та медичну інформацію з використанням стандартних підходів та комп'ютерних інформаційних технологій.	ПРН 14
Формувати цілі та визначати структуру особистої діяльності на підставі результату аналізу певних суспільних та особистих потреб.	ПРН 16
Усвідомлювати та керуватися у своїй діяльності громадянськими правами, свободами та обов'язками, підвищувати загальноосвітній культурний рівень.	ПРН 18
Дотримуватися вимог етики, біоетики та деонтології у своїй фаховій діяльності.	ПРН 19
Організовувати необхідний рівень індивідуальної безпеки (власної та осіб, про яких піклується) у разі виникнення типових небезпечних ситуацій в індивідуальному полі діяльності.	ПРН 20
Виконувати медичні маніпуляції на підставі попереднього та/або остаточного клінічного діагнозу для різних верств населення та в різних умовах.	ПРН 21

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Пропедевтика внутрішньої медицини»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
Знати: принципи медичної деонтології, етичні норми поведінки стоматолога в клініці; основні методи діагностики та схему клінічного обстеження хворих з патологією дихальної, серцево-судинної системи, шлунково-кишкового тракту, сечовидільної системи; клінічні симптоми та синдроми найбільш поширених захворювань внутрішніх органів; основні види медичної документації (зокрема, структуру історії хвороби) та основні види діагнозу.	ПРН 2 ПРН 14 ПРН 19

Розуміти: сутність і механізм розвитку основних симптомів і синдромів при захворюваннях внутрішніх органів, сприяти формуванню у студентів основ клінічного мислення, розпізнаванню та виявленню окремих симптомів захворювань внутрішніх органів, розумінню їх етіології та патогенезу, можливостей застосування сучасних методів діагностики в клініці внутрішньої медицини.	ПРН 3 ПРН 4 ПРН 10 ПРН 14 ПРН 16 ПРН 20
Оволодіти: навичками проводити опитування та фізикальне обстеження хворих та аналізувати їх результати в клініці внутрішньої медицини; інтерпретувати результати основних лабораторних та інструментальних методів дослідження; сформуванню навички спілкування із пацієнтами, членами їх родин, колегами на основі принципів медичної етики і деонтології.	ПРН 3 ПРН 4 ПРН 10 ПРН 14 ПРН 16 ПРН 19 ПРН 20
Аналізувати результати клінічних обстежень, лабораторних та інструментальних методів діагностики та розвинути вміння використовувати їх для вибору адекватних засобів лікування пацієнтів стоматологічного профілю, що мають патологію внутрішніх органів.	ПРН 10 ПРН 14 ПРН 16 ПРН 20 ПРН 21
Розвинути здатність студентів до творчого поєднання теоретичних знань і практичних навичок. розвинути вміння визначати та оцінювати провідні симптоми і синдроми у діагностиці найбільш поширених захворювань внутрішніх органів;	ПРН 10 ПРН 14 ПРН 20 ПРН 21
Оцінювання готовності студента до самостійного проведення клінічного обстеження пацієнта у клініці внутрішньої медицини, використання отриманих даних для лікування пацієнтів стоматологічного профілю, що мають патологію внутрішніх органів.	ПРН 10 ПРН 14 ПРН 16 ПРН 18 ПРН 21

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Методи навчання при вивченні дисципліни

Пояснювально-ілюстративний метод. Студенти здобувають знання, слухаючи лекцію, з навчальної або методичної літератури у "готовому" вигляді. Сприймаючи й осмислюючи факти, оцінки, висновки, вони залишаються в межах репродуктивного (відтворювального) мислення.

Репродуктивний метод. Застосування вивченого на основі зразка, моделі діяльності або загальноприйнятих підходів під час практичних занять. Діяльність тих, кого навчають, є алгоритмічною, тобто відповідає інструкціям, розпорядженням, правилам - в аналогічних до представленого зразка ситуаціях.

Метод проблемного викладення. Використовуючи доцільні джерела й засоби під час лекційних і практичних занять, педагог, перш ніж викладати матеріал, ставить проблему, формулює пізнавальне завдання, а потім, наводить систему доведень, порівнюючи погляди, різні підходи, показує спосіб розв'язання поставленого завдання. Здобувачі ступеня магістр стають ніби свідками і співучасниками наукового пошуку.

Пошуковий, або евристичний метод. Використовується в тій чи іншій мірі у всіх формах навчальних занять та під час індивідуальної чи самостійної роботи студента. Його суть – в організації активного пошуку розв'язання висунутих педагогом (чи самостійно сформульованих) пізнавальних завдань, в визначених випадках під керівництвом лектора, або на основі наведених прикладів і вказівок. Процес мислення набуває продуктивного характеру, але його поетапно скеровує й контролює педагог або самі студенти на основі роботи над навчально-методичною літературою.

Дослідницький метод. Після аналізу матеріалу, постановки проблем і завдань та короткого усного або письмового інструктажу ті, кого навчають, самостійно вивчають літературу, джерела, ведуть спостереження й виміри, наприклад, об'єму та інтенсивності

фізичного навантаження, виконують інші пошукові дії. Ініціатива, самостійність, творчий пошук виявляються в дослідницькій діяльності найповніше. Методи навчальної роботи безпосередньо переходять у методи, які імітують, а іноді й реалізують науковий пошук.

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є:

- тести;
- ситуаційні задачі;
- виконання письмових завдань;
- відповіді на теоретичні питання на заняттях;
- демонстрація практичних навичок;
- групові завдання з використанням імітаційних ігор на заняттях;
- презентації результатів виконаних завдань;
- співбесіда за результатами самостійної роботи;
- залік.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: індивідуальне усне опитування, тестовий контроль (I-II рівня), вирішення ситуаційних задач, письмовий теоретичний контроль, виконання індивідуальних та групових навчальних завдань (написання історії хвороби), самостійна робота.

Форма модульного контролю: модульна контрольна робота (тестування).

Форма підсумкового семестрового контролю: залік (усно).

Перевірка та оцінювання знань, умінь і практичних навичок студентів здійснюються за 100-бальною, ECTS та національною шкалами (табл.5.1).

Таблиця 5.1. Загальна шкала оцінювання: рейтингова, національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Таблиця 5.2. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль № 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота						Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6		
10	10	10	10	10	10	40	100

T1, T2 ...T6 – теми

Таблиця 5.3. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль № 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота					Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	Захист історії хвороби	40	100
10	10	10	10	20		

T1, T2 ...T4 – теми

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні (семінарські) заняття	6	18	4	12
Лабораторні заняття (допуск, виконання та захист)	-	-	-	-
Комп'ютерне тестування при тематичному оцінюванні	6	30	4	20
Виконання завдань самостійної роботи	6	12	4	8
Написання історії хвороби	-	-	-	20
Модульна контрольна робота	1	40	1	40
Разом	7	100	5	100

Критерії модульного поточного оцінювання

Поточне модульне оцінювання проводиться шляхом проведення тестового контролю знань на заняттях, опитування студентів під час занять, виконання практичних індивідуальних і групових навчальних завдань, перевірки конспектів лекцій та домашніх завдань, аналізу відвідування та відробок пропущених занять. В ході поточного контролю, за кожен вид навчальної роботи студент отримує оцінку за національною чотирибальною шкалою (відмінно, добре, задовільно, незадовільно), яка потім переводиться у рейтингові бали. При оцінюванні засвоєння матеріалу кожного заняття модуля студенту виставляються оцінки за 4-бальною шкалою з використанням таких критеріїв оцінювання.

Оцінка «**відмінно**» виставляється за умови, якщо студент знає зміст заняття та лекційний матеріал у повному обсязі, ілюструючи відповіді різноманітними прикладами; дає вичерпні точні та ясні відповіді без будь-яких навідних питань; викладає матеріал без помилок; вільно вирішує тестові і ситуаційні задачі, а також виконує практичні завдання будь-якого рівня складності.

Оцінка «**добре**» виставляється, якщо студент знає зміст заняття та добре його розуміє, відповіді на питання викладає правильно, послідовно і систематично, але вони не є вичерпними, хоча на додаткові питання студент відповідає без помилок; вирішує всі задачі і виконує практичні завдання, відчуваючи складнощі лише у найважчих випадках.

Оцінка «**задовільно**» ставиться студентові на основі знання всього змісту заняття та при задовільному рівні його розуміння. Студент спроможний вирішувати спрощені завдання за допомогою навідних питань; частково вирішує задачі та виконує практичні навички, відчуваючи

складнощі в ряді простих випадків; не спроможний самостійно систематично викласти відповідь, але на прямо поставлені прості запитання відповідає вірно.

Оцінка «незадовільно» виставляється у випадках, коли знання і уміння студента є нижчими за критерії задовільної оцінки.

У робочій програмі був застосований такий принцип конвертації традиційної системи оцінювання в бали (таблиця 5.4):

Таблиця 5.4. Конвертація традиційної системи оцінювання в бали:

Традиційна оцінка	Конвертація у бали
«5»	3
«4»	2
«3»	1
«2»	0

Відпрацювання пропущених практичних занять здійснюється згідно графіка відробок у визначений час в чергових викладачів. При цьому потрібно показати написаний від руки конспект з пропущеної теми, пройти тестовий контроль та усно відповісти на поставлені питання, виконати практичне завдання, визначене викладачем (напр., продемонструвати певний метод клінічного обстеження пацієнта).

Оцінювання самостійної роботи студентів:

Оцінювання самостійної роботи студентів, яка передбачена в темі поряд з аудиторною роботою, здійснюється під час поточного контролю теми на відповідному аудиторному занятті. Оцінювання тем, які виносяться лише на самостійну роботу і не входять до тем аудиторних навчальних занять, контролюється при змістовому та підсумковому модульному контролі.

Кількість балів за різні види індивідуальної самостійної роботи студента залежить від її обсягу і значимості, але не більше 2 балів. Ці бали додаються до суми балів, набраних студентом за поточну навчальну діяльність (таблиця 5.5):

Таблиця 5.5. Критерії оцінювання самостійної роботи студентів

Бали	Критерії оцінювання
2	Студент повною мірою розкриває питання, винесені для самостійного опрацювання, вільно оперує поняттями і науковою термінологією, демонструє глибокі знання джерел, має власну думку щодо відповідної теми і здатний аргументовано її доводити.
1,5	Загалом матеріал самостійної роботи викладений достатньо повно, але студент припускається певних помилок при виконанні завдань, винесених для самостійного опрацювання, трапляються неточності, деякі питання розкриті неповністю.
1	Студент неповністю розкриває питання, винесені для самостійного опрацювання, слабо розуміє їх сутність, намагається робити висновки, але при цьому припускається грубих помилок, матеріал викладає нелогічно, непослідовно.
0,5	Виконана робота виглядає нашвидку зробленою чи незакінченою. Наявні значні фактичні помилки, незрозумілості, нерозуміння теми або невідповідність викладеного матеріалу передбаченій темі для самостійного опрацювання.

Таким чином, оцінка за модульне поточне оцінювання складається з оцінок за тестовий контроль на заняттях (0-5 балів), усної відповіді на теоретичні питання (0-3 балів), оцінок за виконання практичних індивідуальних та групових завдань (0-20 балів), самостійної роботи студента (0-2 балів). Максимальна оцінка за модульне поточне оцінювання складає 60 балів (табл.5.6).

Таблиця 5.6. Шкала модульного поточного оцінювання з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Кількість балів	Максимальна кількість балів	
		Модуль 1	Модуль 2
Тестовий контроль знань на заняттях (сумарна оцінка за результатами тестів, 1 тест оцінюється у 5 балів)	0-5	30	20
Усна відповідь на теоретичні питання (сумарна оцінка за результатами відповідей, за 1 заняття 3 бали)	0-3	18	12
Виконання практичних індивідуальних завдань (оцінка за підготовку історії хвороби максимально 20 балів)	0-20	-	20
Самостійна робота (за якість виконаних самостійно завдань, за 1 завдання 2 бали)	0-2	12	8
Разом		60	60

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Підсумковий модульний контроль з дисципліни проводиться у вигляді заліку наприкінці 3 семестру навчання і дає можливість визначити кінцевий ступінь рівня і якості засвоєння студентами теоретичних знань та практичних вмінь і навичок з даної дисципліни. Максимальна оцінка з підсумкового (семестрового) контролю становить 100 балів.

Підсумкова модульна оцінка з навчальної дисципліни визначається як середнє арифметичне результатів 2-х змістових модулів та виставляється за 100-бальною шкалою, шкалою ЄКТС та національною шкалою. Переведення даних 100-бальної шкали у оцінки за національною шкалою та шкалою ЄКТС здійснюється в порядку, зазначеному в таблиці 5.1.

Студенти, підсумкова модульна оцінка яких становить 35-59 балів, зобов'язані пройти підсумковий (семестровий) контроль у формі заліку, що передбачено робочим навчальним планом.

Під час проведення заліків керуються наступними критеріями оцінок:

90-100 балів (А) заслуговує студент, який:

- всебічно, систематично і глибоко володіє навчально-програмовим матеріалом;
- вміє самостійно виконувати завдання, передбачені програмою, використовує набуті знання і вміння у нестандартних ситуаціях;
- засвоїв основну і ознайомлений з додатковою літературою, яка рекомендована програмою;
- засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни та усвідомлює їх значення для професії, яку він набуває;
- вільно висловлює власні думки, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особистісну позицію;
- самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, виявив творчі здібності і використовує їх при вивченні навчально-програмового матеріалу, проявив нахил до наукової роботи.

82-89 балів (В) заслуговує студент, який:

- повністю опанував і вільно (самостійно) володіє навчально-програмовим матеріалом, в тому числі застосовує його на практиці, має системні знання в достатньому обсязі відповідно до навчально-програмового матеріалу, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях;
- має здатність до самостійного пошуку інформації, а також до аналізу, постановки і розв'язування проблем професійного спрямування;
- під час відповіді допустив деякі неточності, які самостійно виправляє, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу;

74-81 бал (С) заслуговує студент, який:

- в загальному роботу виконав, але відповідає на екзамені з певною кількістю помилок;
- вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати на практиці, контролювати власну діяльність;

- опанував навчально-програмовий матеріал, успішно виконав завдання, передбачені програмою, засвоїв основну літературу, яка рекомендована програмою;

64-73 бали (D) заслуговує студент, який:

- знає основний навчально-програмовий матеріал в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії;
- виконує завдання непогано, але зі значною кількістю помилок;
- ознайомлений з основною літературою, яка рекомендована програмою;
- допускає на заняттях чи екзамені помилки при виконанні завдань, але під керівництвом викладача знаходить шляхи їх усунення.

60-63 бали (E) заслуговує студент, який:

- володіє основним навчально-програмовим матеріалом в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії, а виконання завдань задовольняє мінімальні критерії. Знання мають репродуктивний характер.

35-59 балів (FX) виставляється студенту, який:

- виявив суттєві прогалини в знаннях основного програмового матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань.

менше 35 балів (F) – виставляється студенту, який:

- володіє навчальним матеріалом тільки на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів або не володіє зовсім;
- допускає грубі помилки при виконанні завдань, передбачених програмою;
- не може продовжувати навчання і не готовий до професійної діяльності після закінчення університету без повторного вивчення даної дисципліни.

При виставленні оцінки враховуються результати навчальної роботи студента протягом семестру.

Перезарахування результатів навчання, здобутих у неформальній освіті

Відповідно до чинного законодавства України та Положення про порядок визнання в ДВНЗ «Ужгородський національний університет» результатів навчання, здобутих у неформальній освіті (від 03 березня 2020 р., <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/22966>) здобувачі вищої освіти мають право на визнання результатів навчання, здобутих у неформальній освіті. Визнання таких результатів можливо тільки для навчальних дисциплін, які починають викладатися із другого семестру.

Визнання результатів навчання, здобутих у неформальній освіті, можливо якщо такі відповідають вимогам освітньої програми щодо формування запланованих компетентностей. Загалом за період навчання результати навчання в неформальній освіті можуть бути зараховані в обсязі не більше 10% загальної кількості кредитів ЄКТС, передбачених освітньою програмою.

Види неформальної освіти, результати яких можуть бути перезараховані: тематичні удосконалення, вебінари, курси, стажування, практики, тренінги, майстер-класи (ворк-шопи), організовані на платформах «Prometheus», «Coursera», закладів вищої освіти та офіційних провайдерів БПР, визнаних МОЗ України, участь у наукових форумах та конференціях, публікації у фахових наукових виданнях та виданнях, включених до наукометричних баз «Scopus» та «Web of Science». Тематика вказаних заходів та активності повинна відповідати змісту робочої програми (тематичні плани лекцій та практичних/семінарських занять).

Процедура визнання результатів навчання, здобутих у неформальній освіті проводиться комісійно. Для цього здобувач вищої освіти не пізніше 30 календарних днів до завершення семестру (в якому вивчається навчальна дисципліна, щодо якої бажає провести перезарахування результатів навчання) подає до деканату факультету відповідну заяву та документи, які підтверджують факт отримання неформальної освіти (сертифікат, посвідчення, свідоцтво, освітні програми тощо). Відповідно до отриманої заяви деканат утворює предметну комісію у складі гаранта освітньої програми, завідувача відповідної профільної кафедри та

науково-педагогічних працівників, які викладають відповідну навчальну дисципліну. Комісія формує висновок щодо обсягів кредитів ЄКТС, можливих для перезарахування та надає його керівництву факультету та на профільну кафедру, відповідно до Положення про порядок визнання в ДВНЗ «Ужгородський національний університет» результатів навчання.

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Модуль № 1 «Загальний огляд хворого як метод обстеження. Перкусія, пальпація і аускультация як методи обстеження. Обстеження хворих із захворюваннями органів дихання та серцево-судинної системи»

Тема 1. Предмет і задачі пропедевтики внутрішніх хвороб. План обстеження хворих. Схема історії хвороби. Поняття "здоров'я", "хвороба", "симптом", "синдром", "діагноз". Види діагнозу. Розпитування хворих як метод обстеження. Діагностичне значення. Перкусія і пальпація як методи обстеження. Загальні правила і техніка перкусії і аускультативної. Діагностичне значення.

Тема 2. Розпитування і огляд хворих із захворюваннями органів дихання. Пальпація і перкусія легень. Діагностичне значення.

Тема 3. Аускультация легень. Основні і побічні дихальні шуми, механізм утворення. Бронхофонія. Діагностичне значення.

Тема 4. Розпитування і огляд хворих із захворюваннями органів кровообігу. Пальпація і перкусія серця. Конфігурація серця. Діагностичне значення.

Тема 5. Аускультация серця. Методика і точки вислуховування. Тони серця, механізм утворення. Діагностичне значення. Клініко-функціональні методи обстеження (ЕКГ, Ехо-КГ). Шуми серця. Механізм утворення шумів, класифікація. Діагностичне значення. Ехо-КГ.

Тема 6. Дослідження периферійного пульсу. Основні характеристики. Діагностичне значення. Розшифрування ЕКГ. Дослідження артеріального тиску. Основні показники. Діагностичне значення.

Тема 7. Модульний контроль № 1.

Модуль № 2 «Обстеження хворих із захворюваннями органів травлення, сечовивідної системи, ендокринної системи та органів кровотворення»

Тема 1. Обстеження хворих із захворюваннями органів травлення. Діагностичне значення розпитування і огляду хворих, пальпації і перкусії живота. Дослідження шлункової секреції, аналіз кала. Зміни в ротовій порожнині при захворюваннях ШКТ.

Тема 2. Обстеження хворих при захворюваннях органів сечовиділення. Розпитування і огляд хворих, пальпація нирок. Симптом Пастернацького. Лабораторно-інструментальні методи. Діагностичне значення. Прояви захворювань нирок з боку слизової оболонки рота.

Тема 3. Обстеження хворих при захворюваннях органів ендокринної системи. Розпитування і огляд хворих, пальпація щитовидної залози. Гіпо-та гіперглікемічна кома, ознаки, невідкладна допомога. Лабораторно-інструментальні методи. Діагностичне значення. Прояви захворювань ендокринної системи з боку слизової оболонки рота.

Тема 4. Обстеження хворих при хворобах органів кровотворення. Розпитування, огляд, пальпація і перкусія печінки і селезінки. Стернальна пункція. Клінічний аналіз крові. Основні показники зсідання крові. Діагностичне значення. Прояви захворювань крові з боку слизової оболонки рота.

Тема 5. Захист навчальної історії хвороби. Підсумкове заняття з методів обстеження пацієнта. Модульний контроль № 2.

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання:					
	Усього	у тому числі				
лекції		практичні (семинарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота	
3-й семестр						
Модуль № 1 «Загальний огляд хворого як метод обстеження. Перкусія, пальпація і аускультация як методи обстеження. Обстеження хворих із захворюваннями органів дихання та серцево-судинної системи»						
Тема 1. Предмет і задачі пропедевтики внутрішніх хвороб. План обстеження хворих. Схема історії хвороби. Поняття "здоров'я", "хвороба", "симптом", "синдром", "діагноз". Види діагнозу. Розпитування хворих як метод обстеження. Діагностичне значення. Перкусія і пальпація як методи обстеження. Загальні правила і техніка перкусії і аускультатії. Діагностичне значення.	6		2			4
Тема 2. Розпитування і огляд хворих із захворюваннями органів дихання. Пальпація і перкусія легень. Діагностичне значення.	8	2	2			4
Тема 3. Аускультация легень. Основні і побічні дихальні шуми, механізм утворення. Бронхофонія. Діагностичне значення.	6		2			4
Тема 4. Розпитування і огляд хворих із захворюваннями органів кровообігу. Пальпація і перкусія серця. Конфігурація серця. Діагностичне значення.	8	2	2			4
Тема 5. Аускультация серця. Методика і точки вислуховування. Тони серця, механізм утворення. Діагностичне значення. Клініко-функціональні методи обстеження (ЕКГ, Ехо-КГ). Шуми серця. Механізм утворення шумів, класифікація. Діагностичне значення. Ехо-КГ.	8	2	2			4
Тема 6. Дослідження периферійного пульсу. Основні характеристики. Діагностичне значення. Розшифрування ЕКГ. Дослідження артеріального тиску. Основні показники. Діагностичне значення.	8	2	2			4
Тема 7. Модульний контроль № 1.	6		2			4
Разом за модуль № 1.	50	8	14			28
Модуль № 2 «Обстеження хворих із захворюваннями органів травлення, сечовивідної системи, ендокринної системи та органів кровотворення»						
Тема 1. Обстеження хворих із захворюваннями органів травлення. Діагностичне значення розпитування і огляду хворих, пальпації і перкусії живота. Дослідження шлункової секреції, аналіз кала. Зміни в ротовій порожнині при захворюваннях ШКТ.	6	2	2			2
Тема 2. Обстеження хворих при захворюваннях	6	2	2			2

органів сечовиділення. Розпитування і огляд хворих, пальпація нирок. Симптом Пастернацького. Лабораторно-інструментальні методи. Діагностичне значення. Прояви захворювань нирок з боку слизової оболонки рота.					
Тема 3. Обстеження хворих при захворюваннях органів ендокринної системи. Розпитування і огляд хворих, пальпація щитовидної залози. Гіпо-та гіперглікемічна кома, ознаки, невідкладна допомога. Лабораторно-інструментальні методи. Діагностичне значення. Прояви захворювань ендокринної системи з боку слизової оболонки рота.	6	2	2		2
Тема 4. Обстеження хворих при хворобах органів кровотворення. Розпитування, огляд, пальпація і перкусія печінки і селезінки. Стернальна пункція. Клінічний аналіз крові. Основні показники зсідання крові. Діагностичне значення. Прояви захворювань крові з боку слизової оболонки рота.	6	2	2		2
Тема 5. Захист навчальної історії хвороби. Підсумкове заняття з методів обстеження пацієнта. Модульний контроль №2.	16		2		14
Разом за модуль № 2	40	8	10		22
Разом за семестр	90	16	24		50

6.3. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		денна
Модуль № 1 «Загальний огляд хворого як метод обстеження. Перкусія, пальпація і аускультация як методи обстеження. Обстеження хворих із захворюваннями органів дихання та серцево-судинної системи»		
1	Предмет і задачі пропедевтики внутрішніх хвороб. План обстеження хворих. Схема історії хвороби. Поняття "здоров'я", "хвороба", "симптом", "синдром", "діагноз". Види діагнозу. Розпитування хворих як метод обстеження. Діагностичне значення. Перкусія і пальпація як методи обстеження. Загальні правила і техніка перкусії і аускультатії. Діагностичне значення.	2
2	Розпитування і огляд хворих із захворюваннями органів дихання. клінічна діагностика основних синдромів пульмонологічних хвороб.	2
3	Аускультация легень. клінічна картина окремих захворювань органів дихання (гострого бронхіту, бронхіоліту, хронічного бронхіту, пневмонії, бронхіальної астми).	2
4	Розпитування і огляд хворих із захворюваннями органів кровообігу. Пальпація і перкусія серця. Конфігурація серця. Діагностичне значення.	2
5	Аускультация серця. Методика і точки вислуховування. Тони серця, механізм утворення. Діагностичне значення. Клініко-функціональні методи обстеження (ЕКГ, Ехо-КГ). Шуми серця. Механізм утворення шумів, класифікація. Діагностичне значення. Ехо-КГ.	2
6	Дослідження периферійного пульсу. Основні характеристики. Діагностичне значення. Розшифрування ЕКГ. Дослідження	2

	артеріального тиску. Основні показники. Діагностичне значення.	
7	Модульний контроль № 1.	2
Разом за модуль № 1.		14
Модуль № 2 «Обстеження хворих із захворюваннями органів травлення, сечовивідної системи, ендокринної системи та органів кровотворення»		
1	Обстеження хворих із захворюваннями органів травлення. Діагностичне значення розпитування і огляду хворих, пальпації і перкусії живота. Дослідження шлункової секреції, аналіз кала. Зміни в ротовій порожнині при захворюваннях ШКТ.	2
2	Обстеження хворих при захворюваннях органів сечовиділення. Розпитування і огляд хворих, пальпація нирок. Симптом Пастернацького. Лабораторно-інструментальні методи. Діагностичне значення. Прояви захворювань нирок з боку слизової оболонки рота.	2
3	Обстеження хворих при захворюваннях органів ендокринної системи. Розпитування і огляд хворих, пальпація щитовидної залози. Гіпо-та гіперглікемічна кома, ознаки, невідкладна допомога. Лабораторно-інструментальні методи. Діагностичне значення. Прояви захворювань ендокринної системи з боку слизової оболонки рота.	2
4	Обстеження хворих при хворобах органів кровотворення. Розпитування, огляд, пальпація і перкусія печінки і селезінки. Стернальна пункція. Клінічний аналіз крові. Основні показники зсідання крові. Діагностичне значення. Прояви захворювань крові з боку слизової оболонки рота.	2
5	Захист навчальної історії хвороби. Підсумкове заняття з методів обстеження хворого. Підсумковий контроль зі змістовного модуля 2.	2
Разом за модуль № 2		10
Разом		24

6.4. Теми лекційних занять

№ з/п	Тема	Кількість годин
Модуль № 1 «Загальний огляд хворого як метод обстеження. Перкусія, пальпація і аускультация як методи обстеження. Обстеження хворих із захворюваннями органів дихання та серцево-судинної системи»		
1	Методи обстеження пацієнтів із захворюваннями дихальної системи	2
2	Основні методи обстеження в кардіології	2
3	Дослідження електричної активності серця.	2
4	Дослідження електричної активності серця. Порушення серцевого ритму і провідності.	2
Разом за модуль № 1		8
Модуль № 2 «Обстеження хворих із захворюваннями органів травлення, сечовивідної системи, ендокринної системи та органів кровотворення»		
1	Симптоми та методи обстеження при захворюваннях шлунково-кишкового тракту	2
2	Основні клінічні синдроми при захворюваннях нирок	2
3	Основні симптоми і синдроми ендокринних захворювань	2

4	Клінічна презентація анемії, геморагічних діатезів, лейкемії	2
Разом за модуль № 2		8
Разом		16

6.5. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		денна
Модуль № 1 «Загальний огляд хворого як метод обстеження. Перкусія, пальпація і аускультация як методи обстеження. Обстеження хворих із захворюваннями органів дихання та серцево-судинної системи»		
1	Підготовка до практичних занять – теоретична та опрацювання методів фізикального обстеження хворого: - розпитування хворих із патологією внутрішніх органів	4
2	- загального огляду хворого, огляду окремих частин тіла (голови, шиї, тулуба, кінцівок, грудної клітки, живота)	4
3	- пальпації грудної клітки	2
4	- порівняльної та топографічної перкусії легень	2
5	- аускультатії легень	2
6	- пальпації прекардіальної ділянки	2
7	- визначення властивостей пульсу	2
8	- перкусії меж відносної та абсолютної серцевої тупості	2
9	- аускультатії серця	2
10	Опанування навичками проведення інструментальних обстежень: - спірографії та пневмотахометрії	2
11	- реєстрації ЕКГ	4
Разом за модуль № 2		28
Модуль № 2 «Обстеження хворих із захворюваннями органів травлення, сечовивідної системи, ендокринної системи та органів кровотворення»		
1	Підготовка до практичних занять – теоретична та опрацювання методів фізикального обстеження хворого: - поверхневої пальпації живота та глибокої ковзної методичної пальпації кишківника, шлунка, печінки, селезінки, нирок	2
2	- перкуторного визначення розмірів печінки та селезінки	2
3	Принципи догляду за хворими в клініці внутрішніх хвороб та надання першої медичної та долікарської допомоги (при гіпертонічному кризі, раптовій зупинці серця, серцевому нападі, непритомності, колапсі асфіксії, гострій кровотечі, анафілактичному шоці).	4
4	Курація хворих, написання історії хвороби та підготовка до заліку	14
Разом за модуль № 2		22
Разом		50

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Технічні засоби – питання, тести, задачі, професійні алгоритми та протоколи діагностики захворювань різних вікових категорій.

Обладнання – електронна вага, сантиметрова стрічка, зростомір, термометр, тонометр, стетофонендоскоп.

Програмне забезпечення – платформа для дистанційного навчання.

www.e-learn.uzhnu.edu.ua, www.meet.google.com.

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література:

1. Пропедевтика внутрішньої медицини: підручник / Ю.І. Децик, О.Г. Яворський, Є.М. Нейко та ін. ; за ред. О.Г. Яворського. — 6-е вид. — К.: ВСВ «Медицина», 2020. — 552 с. + 12 с. кольор. вкл. + Електронний додаток [Електронний ресурс].
2. Расін М.С. Пропедевтика внутрішньої медицини / М.С. Расін. – Навчальний посібник. – Київ: Медицина, 2019. – 208 с.
3. Свінціцький А.С. Методи діагностики в клініці внутрішньої медицини / А.С. Свінціцький. – Навчальний посібник. – Київ: Медицина, 2019. – 998 с.
4. Архій Е.Й., Москаль О.М., Сірчак Є.С., Коваль В.Ю., Дербак М.А., Розумик Н.В. Пропедевтика внутрішніх хвороб. Практикум: Навчальний посібник у 3-х частинах. – Видання 2-ге, доповнене. – Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2017. – 568 с.
5. Пропедевтика внутрішньої медицини: підручник + комплект з 4-х CD (ВНЗ III-IV р.а.) / Ю.І.Децик, О.Г. Яворський, Є.М. Нейко та ін.; за ред. проф. О.Г. Яворського. 4-е вид., Пропедевтика внутрішньої медицини: підручник / Ю.І.Децик, О.Г. Яворський, Р.Я. Дутка виправлене і доповнене. – К.: ВСВ «Медицина», 2016. – 552 с.

Допоміжна література:

1. Філімонов В.І. Клінічна фізіологія / В.І. Філімонов, Д.І. Маракушин. – Підручник. - Київ: Медицина, 2022. – 772 с.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет:

1. https://e-learn.uzhnu.edu.ua/pluginfile.php/60113/mod_resource/content/1/Epishin-prop%20%281%29.pdf
2. http://dspace.zsmu.edu.ua/bitstream/123456789/2189/1/15_Zb_integr_ist_1.pdf
3. http://dspace.zsmu.edu.ua/bitstream/123456789/2190/1/15_Zb_integr_ist_2.pdf
4. http://dspace.zsmu.edu.ua/bitstream/123456789/2192/1/15_Zb_integr_ist_3.pdf

**Результати перегляду
робочої програми навчальної дисципліни**

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «___» _____ 20___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «___» _____ 20___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «___» _____ 20___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «___» _____ 20___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)